

Handläggare
Karolin Bogren Gavling
Telefon: 08 508 121 96

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
14 december 2023

Remiss om Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Svar på remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2023/1227

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har på remiss från kommunstyrelsen fått ”Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen” (SOU 2023:40) till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 22 december 2023.

Utredningen föreslår att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, om ett klagomålsförfarande som gör det möjligt för barn, grupper av barn eller representanter för barn att få en prövning i FN:s barnrättskommitté av om rättigheter i barnkonventionen har kränkts av staten.

Utredningen lämnar också ett antal förslag om lagstiftningsåtgärder som syftar till att säkerställa barns rätt till information och rätt till delaktighet i beslut som rör dem. Föreslagna åtgärder ger även barn möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

Utredningen gör även bedömningen att det finns ett behov av en aktör som ger stöd till barn med omfattande behov av stöd och hjälp som av olika skäl saknar detta från vårdnadshavare eller andra vuxna i sin närhet.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till de förslag som ges i ”Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen” (SOU 2023:40).

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen” (SOU 2023:40) till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 22 december 2023.

Ärendet har även remitterats till Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten - Älvsjö stadsdelsnämnd, stadsledningskontoret, socialnämnden samt utbildningsnämnden.

Ärendet

Regeringen beslutade den 28 april 2022 att uppdra åt en särskild utredare att ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) om en individuell klagomålsmekanism, analysera konsekvenserna av en eventuell ratificering och, om en ratificering föreslås, lämna eventuella författningsförslag som behövs för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt protokollet och som möjliggör en ratificering.

Utredningens uppdrag om barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen bestod av tre deluppdrag:

- att ta ställning till om Sverige bör ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagomålsmekanism,
- att föreslå åtgärder som säkerställer barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen i svensk lagstiftning samt
- att se över möjligheterna att staten bidrar till att etablera barnombud inom civilsamhällesorganisationer.

Utredningen föreslår att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, om ett klagomålsförfarande som gör det möjligt för barn, grupper av barn eller representanter för barn att få en prövning i FN:s barnrättskommitté av om rättigheter i barnkonventionen har kränkts av staten. Vidare föreslår utredningen att Barnombudsmannen får i uppdrag att, för det fall Sverige ratificerar tilläggsprotokollet, följa utvecklingen av tillämpningen av tilläggsprotokollet.

Utredningen lämnar också ett antal förslag om lagstiftningsåtgärder som syftar till att säkerställa barns rätt till information och rätt till delaktighet i beslut som rör dem. Föreslagna åtgärder ger även barn möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

Utredningen föreslår följande åtgärder av processuell karaktär:

- Offentligt biträde för barn i mål om umgängesbegränsning för att stärka barns partsställning och barn som inte fyllt 15 år ge möjlighet att genom sitt biträde överklaga beslut och föra sin talan utan att vara beroende av vårdnadshavares inställning
- Stärkt rätt för barn under 15 år att komma till tals och överklaga beslut om placeringar enligt LVU. Genom att barn görs delaktiga tidigt i processen stärks deras möjlighet att påverka.
- Förbättrade möjligheter att få ett offentligt biträde inför ett överklagande av beslut som särskilda befogenheter på SiS-hem. Barn som inte fyllt 15 år ska inte vara beroende av vårdnadshavares inställning.
- Förtydliga socialnämndens ansvar att anmäla behov av eller överlämna ansökan om offentligt biträde i ett tidigt skede i ett LVU-ärende.
- Barns rätt till information om beslut och överklagande enligt LPT och LVU ska förtydligas. För att barn ska kunna vara delaktiga och få sina rättigheter tillgodosedda krävs att barnet får relevant och personlig information, även barn som inte har fyllt 15 år.
- Skyldighet att lämna information på ett sätt som barn förstår ska framgå i LPT, LSS, LVU, socialtjänstlagen och i utlänningsförordningen Information behöver anpassas till det berörda barnets ålder, mognad och förmågor.
- Tydliggörande av att placeringar av barn enligt socialtjänstlagen kräver ett formellt beslut och med en möjlighet att förordna ett offentligt biträde i vissa fall.
- Förbättrat skydd för barn i vissa situationer i migrationsprocessen. Det föreslås att ett offentligt biträde som inte samtidigt företräder vårdnadshavaren ska förordnas för barn som ansökt om uppehållstillstånd som flykting, som skyddsbehövande eller om barnet bereds vård med stöd av 2 § LVU.

- Barns rätt att komma till tals i migrationsprocessen förtydligas. Utredningen föreslår att barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
- Utredningens övergripande förslag som rör tillgänglighet, vägledning och information. Utveckla arbetet med att göra offentliga verksamheter kända, tillgängliga och anpassade till barn. Förslaget avser statliga myndigheter, kommuner och regioner. Länsstyrelsen och Barnombudsmannen får i uppdrag att bistå berörda myndigheter i arbetet.
- Barnombudsmannen föreslås få i uppdrag att tillhandahålla information om barns klagomöjligheter inom olika områden. Informationen ska tillhandahållas på lämpligt sätt för bred spridning och åtkomst.
- Utveckla metodstöd för kommunala och regionala informationslotsar för barn.
- Utveckla kunskap och verktyg för domstolars arbete med barnanpassade förfaranden. Dessa behöver vara tillgängliga och trygga och i möjligaste mån anpassas efter barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar.

Utredningen ger även förslag om ytterligare utredning i vissa frågor, exempelvis barn möjlighet att få en starkare processuell ställning i mål om vårdnad, boende och umgänge, möjlighet att förordna tillfällig företrädare för barn vid intressemötsättningar mellan barn och vårdnadshavare.

När det gäller uppdraget att se över möjligheterna att staten bidrar till att etablera barnombud inom civilsamhällesorganisationer gör utredningen bedömningen att det finns ett behov av en aktör som ger stöd till barn med omfattande behov av stöd och hjälp som av olika skäl saknar detta från vårdnadshavare eller andra vuxna i sin närhet. Vidare menar utredningen att staten bör bidra till att etablera barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud och att staten ska finansiera, reglera och bidra till att dessa byråer utvecklas och fungerar på bästa sätt. Denna typ av stödfunktion skulle inte innebära att befintligt ansvar och uppgifter fråntas kommuner, regioner eller andra myndigheter. Funktionen syfte är att bidra till att barn och unga får insatser som möter deras behov och sina rättigheter enligt barnkonventionen tillgodosedda.

Utredningen föreslår att de nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2025. Utredningen föreslår att den nya förordningen om statsbidrag till försöksverksamhet med barnrättsbyråer träder i kraft den 1 juni 2024 och tillämpas första gången i fråga om bidrag år 2025.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab och kansli i samverkan med sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 4 december 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen har tagit del av remissen och ställer sig positiv till de förslag som ges i "Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen" (SOU 2023:40).

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag som tar sikte på att stärka alla barns rättigheter i enlighet med Barnkonventionen. Det är angeläget att barn och unga får kunskap och information om sina rättigheter och ges möjligheter att i ett tidigt skede i en process vara delaktiga i beslut som kan komma att beröra dem. Det är också viktigt att barn och unga får information om hur de kan gå tillväga om de upplever att deras rättigheter inte tillgodoses och att de kan få stöd av andra vuxna, från myndigheter och civilsamhället om de saknar stöd från föräldrar eller andra i sin närhet.

Utredningens förslag om ratificering av det tredje tilläggsprotokollet bedömer förvaltningen vara ett led i att stärka barnrättsarbetet och implementering av barnkonventionen. Genomförs ratificeringen ges barn bättre förutsättningar att få sina rättigheter tillgodosedda och möjlighet att utkräva upprättelse. . Genom att stärka barns processuella ställning ges de möjlighet att få sitt ärende prövat i högre instans oavsett vårdnadshavares inställning i frågan.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om att etablera barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer med oberoende barnombud och att statsbidrag föreslås finansiera sådan försöksverksamhet.

Förvaltningen ser utmaningar med att säkerställa att civilsamhällets organisationer har rätt kompetens och att det finns behov av ett kontrollsystem. Det är också centralt att samverka mellan civilsamhället och olika myndigheter stärks för ett samordnat stöd och i så stor utsträckning som möjligt har samsyn i ett barns behov. Detta är särskilt angeläget när socialtjänsten bedömer att det finns ett vårdbehov som inte kan tillgodoses på frivillig väg.

Sammanfattningsvis ser förvaltningen att utredningens förslag och ambitionsnivå genomsyras av ett starkt barnperspektiv som är ett prioriterat område för förvaltningens samtliga verksamheter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remiss - Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2023-11-29
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2023-11-29